

Realitatea imediată, grotescă și parodică

După 1989 încoace, romanele aveau în cea mai mare măsură caracter de condamnare a epocii abia trecute. Altele aduceau în centru realitatea imediată și de mare interes a evenimentelor din decembrie, realitate văzută din unghiul participării pe baricade a autorilor înșiși, direct sau prin naratori intermediari. Atitudinile sunt diferite, pro sau contra ideii de revoluție („a fost sau n-a fost?”), o contrazicere de nu se mai înțelege nimic.

De la un timp, s-a văzut și s-a înțeles că democrația originală a capitalismului biruitor arată pretutindeni, dar mai ales la noi, plină de metehne. Cei mai dispuși la adversitate și fără apelul la esopic s-au apropiat de zilele noastre, ale secolului 21 și ale mileniului al treilea când am intrat în miezul occidental, situați, geografic și nu numai, foarte la est.

Recent, am citit *Măștile exilului* de Constantin Arcu. Întâmplarea a făcut să fi parcurs și romanele *Faima de dincolo de moarte*, *Omul și fiara*, *Cocteil în cranii mici* ale acestui scriitor și am putut să văd „continuitatea”. Într-o singură frază, autorul are preferință pentru subiectele cu tentă existențială, problematice, la confluența dintre realitate și absurd, de unde, uneori, se degajă un umor subliminal sau manifest.

În noul roman, *Măștile exilului*, realitatea e „la zi” (mereu amintită manifestarea din Piața Universității, din 2012), biografic mai evident, fantezia mai descătusată, modalitățile românești mai diverse. Titlul pare, la prima vedere, eseistic sau jurnalistic, dar, după cum urmează, epicul își cere drepturile legitime. Hiperrealismul se asociază cu ambiguitatea, grotescul cu parodicul, picarescul cu politicul, policierul cu bestiariul, fără să se închege într-un tot compact. Eroul narează la persoana întâi, rareori apare dialogic și totdeauna în cadrul monologului interior. Nu-i cea mai fericită soluția biografică a naratorului care se numește Cezar Mihai, dar și Costas (C. A.), e jurnalist într-o urbe din nordul Moldovei, Bucovina de care se declară tare mândru, e magistrat, profesor (de drept). Rolul pe care îl îndeplinește aici, în spectacolul lumii ca teatru, este izbitor opus condiției sale declarate. Naratorul putea fi ziarist, sociolog, ori ceva de genul acesta. El, atât de actual, poartă ceva din vechii picaro, din mai noi Papillon și *il fugitivo*, o victimă dar și un învingător, ca în filmele invocate. Numai că acum imediat se insinuează burlescul și, în ciuda scenelor de călătorie în maëlstrom și de sezon în infern, ironia și chiar umorul relativizează totul.

În avion spre Italia, proscrisul („fugar și vagabond”) aștește des și coșmaresc pentru a-și spune în ce condiții a plecat din țară și de ce este așa de hăituit, confuz și fricos („avioanele forfotesc de teroriști”). Ba chiar la un moment dat varsă lacrimi, amintindu-și de moartea tragică a prietenei lui de altădată, Alla-Dina, și lângă el stă o blondă care seamănă izbitor cu acea singură iubire. Nu-i sunt prea clare motivele expulzării, „autoexilului de lux”, și așa nelămuriți vor rămâne și cititorii: „Nu știu dacă n-am fost victima unui complot bine orchestrat de putere. În definitiv, nu cred că mi se putea întâmpla ceva grav. Opozanții adevărați au rămas în țară și fac demonstrații, se bat cu forțele de ordine și cer demisia hoților”. E acuzat de legături cu Moscova și Islamul, de antisemitism, de antioccidentalism feroce și de alte „crime”. Adversari direcți îi sunt Coloneleasa Taifun și hienele ei de la ziarul advers, „gașca puterii”, reprezentată de Frontul Prooccidental al Democrației și Libertății. Nu-i exclus ca unele personaje să fie recognoscibile. Costas a fost sprijinit să plece din țară de o grupare probabil religioasă ori de la opoziția politică, prin Anca, și îndemnat de stră-stră-bunica lui, Katy (vreo sută cinci zeci de ani). Matusalemica are o

biografie senzațională, poartă pistol și trage mereu câte o dușcă de votcă. Umor: o dată a vrut să împuște un critic literar „care scrisese cam sictirit despre cărțile mele. Voi regreta toată viața că n-am lăsat-o să-și facă treaba. Aștia nici nu merită altceva”. Acum are de gând să se înscrie în cursa electorală pentru alegerile locale. Nu-i greu de înțeles simbolistica tradiției, de unde nu lipsește rezistența și umorul.

Surghiunitul e însoțit de mobil, un laptop și de ingerul păzitor Gabriel, care de multe ori îl va salva din încurcături dramatice. Însă zeul din mașinărie e cam indolent, adeseori oropsitul muritor îl ceartă, indirect liber, și-și face cruce cu limba. Vine dintr-o lume dezolantă, unde răul și urâtul se întind ca pecinginea, și intră într-o „lume agitată, cu indivizi păcătoși și agresivi”, escroci, ucigași, proxeneți, prostituate, milogi, manglitori. Naratorul vede enorm și simte monstruos, dar, ca și în *Grand Hotel „Victoria Română”*, caricaturalul prevalează, deși nu-i de glumă, fie ea, gluma, și de esență sarcastică. Apoi, de adăugat, Constantin Arcu vede filmic (thriller, horror), în ritm alert și, nici vorbă, e un bun portretist, mai ales al ființelor diforme până la animalitate. Realității la granița sfârșitului de lume îi răspunde, contrapunctic, scene duhlii. Acasă la doamna Gina și domnul Gigi, unde ar trebui să fie găzduit, Dragoș, fiul, și nașul Cristi au îndeletniciri mafioate. Aici se pune de o sindrofie cu figuri „pitorești”, inclusiv studenți veniți să câștige ceva euroi. Clipul cu formarea poporului român și a limbii române și comentariile profesorului sunt în spiritul hazos al nord-dunărenilor, spre lămurirea soțului italian al unei românce care îi adresează înjurătura tipic națională. Cuvântul, i se explică fratelui *broscar*, e de origine latină: „*Multa voluptatis est in Dacia Traiana*, scriau în e-mail-urile trimise la Roma, pentru ca soțiile să nu-i mai aștepte milenii de-a rândul, cu vulve nefolosite (...) Berlusconi studiază documente despre mișcările strategice ale lui Decebal, însă praf și pulbere sa va alege din toate contraatacurile lui. Pentru că invadatorii pun la bătaie cea mai teribilă armă de la Facerea lumii și până în timpurile moderne. Iată, o femelă daco-getă cu vulva-n proțap dă gata un batalion de carabinieri, cum să reziste nația asta la o invazie de zeci de mii de femele?...”

Umorul se va strecura și în grelele încercări ale profesorului gazetar bucovinean ajuns în căutare de slujbă. El declară că, în general, îi place aventura, dar peripețiile prin care trece sunt de un dramatism incredibil. Suspectat că e Agent 007, singuratic și sărăcit, bagă de seamă că peste tot se vorbește românește (de-ai crede că te afli la Dolhasca, Strehaia, Dorohoi, pe lângă Huși, Tecuci, Beiuș), sunt implicați în acțiuni ilegale, majoritarii „colorați” cerșesc și fură. Aparțin multor nații în „afaceri” cu macaronari din categoria interlopilor, tot timpul cu carabinieri pe urmele lor, cu bătaii, arestări și detenții. Costas naratorul are senzația că trăiește în plin absurd. Este „adoptat”, în condiții burlești, de gașca fără scrupule a lui Levi, căreia îi preia exprimările argotice și scatologice, sub formă de ironii deloc fine. Cum am spus, autorul Constantin Arcu portretizează cu îndemănare, mai ales caricaturizează: însoțitorul blondei din avion e un „buldog”, „cu figură colțuroasă și părul tuns scurt, cazon”; un „angajator de angajator” „miroase a mafiot”, Levi, șeful bandei, „volubil”, recurge la un „șuvoi de cuvinte cu tonalitate joasă”, „ca o limbă uriașă de reptilă ce-și înhață prada”, Dudu din gașca e „urangutan”, „un malac psihopat”, „monstruos”, pe lângă el Cocoșatul de la Notre Dame era un „heruvim”; Secărică e un țigan „mic de statură, jegos ca un porc răios”, Pamela, „părea oligofrenă”, scâncește „în cinstea frumuseții ei de hurie din Carpați”.

Martha, „o tipă durdulie, spălăcită, cu fire de păr albinoase pe față și căutătură aspră”, de prin Valea Jiului, îi mână cu biciul pe sălbaticii drogați și robotizați din stabilimentul militarizat al unui Morton nevăzut, unde ajunge și naratorul. Un lagăr terifiant, cum numai imaginația poate să producă. Reflecții sceptic-moralistice sunt introduse pentru a mai domoli sinistrul: „În alte condiții, omul acesta ar fi avut probabil o gospodărie de care ar fi fost mândru și tot s-ar fi uitat peste gard la capra vecinului, a murit animalul sau nu? De fiecare dată, concurența acționează implacabil peste capetele noastre. Pare străină de voința omului, deși motorul care o pune în mișcare se află în vintrele sale”. Sau: „Nu puteai să nu te gândești că în anumite circumstanțe omul e în stare să decadă nesilit de nimeni și să se scufunde în rahat („cuvânt cu o mare frecvență”, *n. mea*) până peste cap. De pe soclul său măreț execută uneori sărituri drept în privata cu excremente”. După un sezon în iad, zeul din mașinărie iese sub forma unui comando italiano-român și spulberă lagărul neverosimil. Suspans, din serviciile secrete românești o recunoaște pe blondă din avion, Sofia, și pe însoțitorul ei cel cu fața „pătrătoasă”, comisari din poliția română. Spiritul justițiar al surghiunitului hărțuit, pe lângă justiția divină, se angajează fără nici un rezultat să adune o trupă de răzbnători cu care să instaureze dreptatea în lume!

Întoarcerea în țară, începe cu un moment lirico-erotico-freudian. De la aeroport, acea frumusețe stranie, Sofia, îl duce la ea acasă și, din una în alta, ajung în pat. Întrebarea e dacă fiica Alla-Dinei și sora geamănă a lui Matei, nu e și fiica lui Costas. Mister. Misiunea lui e să-l caute pe Matei care ajunsese în tabăra paramilitară condusă de Coloneleasa Taifun, aflată deja, într-o stare avansată de degradare anatomică. Pleacă de unul singur în această necunoscută zonă a morții, un basm cu pajuri și cu zmei, cu scene din filmele de groază americane. Fantezia se întetește până la fantasmagorie, confruntările vor să ating cotele oribilului (pentru cititorii slabi de inger). Coloneleasa se metamorfozează în cătea turbată, acuplată cu o javră ordinară: „Căteaua avea un fel de bretea ruptă în zona gâtului. Un alt câine se învârtea scheunând în jurul lor și încerca să lingă gâlma vânăta în care se înțepeniseră cei doi. Indivizii de pe platou se hlizeau huiduind. Până adineaori îi fugăriseră de ici-acolo, izbindu-i cu bote și pietre (...) Porni spre cuplul grotesc și am crezut că intenționa să-i alunge după clădire pentru a ordona începerea execuției. În acel moment, căteaua își întoarse capul și imediat în ochii ei se putea citi groaza. Încercă s-o ia la fugă, însă cățelandrul trăgea în partea opusă” etc.

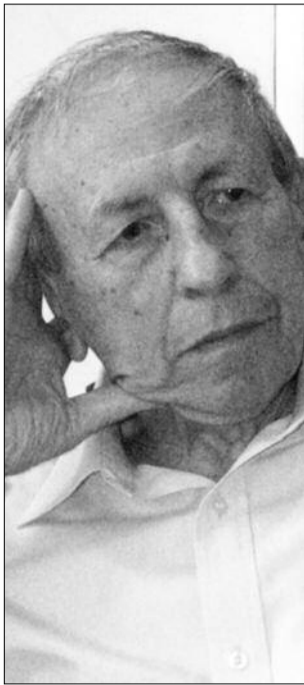
Din nou intervine *happy end*-ul. Se întâlnesc cei apropiați, nostima bătrână Katy îi reproșează că îl știa de copil un „apucat” și că greu putea fi dat pe brazdă după ce o lua pe arătură. Autorul vine și cu puțin textualism: „Notele de față au fost redactate mai târziu, când o importantă editură mi-a propus să scriu o carte despre peripețiile mele prin Italia. Nu garantez pentru obiectivitatea lor și, în general, nu pun mâna în foc pentru nimic din ce am scris aici. Deși nu cred că mai reprezintă interes pentru cititori, subliniez că au fost adăugate exclusiv din considerente ce țin de politici editoriale, iar treburile astea, slavă Domnului, nu-mi sunt imputabile. De obicei responsabil cu toate relele este autorul, însă de această dată nu-mi asum nici o vină. Să mai răspundă și alții”.

Cu toate anomaliiile evocate ale realității din lumea noastră, autentice, *Măștile exilului* e o parodiare originală, un roman ironic și popular.

Umorul se va strecura și în grelele încercări ale profesorului gazetar bucovinean ajuns în căutare de slujbă. El declară că, în general, îi place aventura, dar peripețiile prin care trece sunt de un dramatism incredibil.

Marin Ioniță

M-aș vinde Satanei. Să mă arunce în cazanul cu smoala în clocot, să mă spânzure cu capul în jos deasupra vetrei de jărat, să mă facă tobă, în care să bată nebunia dracilor. Dar nici demonii nu se pot atinge de Legea Divină. Și florile se ofilesc, stelele îmbătrânesc și pământul din care suntem alcătuiți se va întoarce în pământ...

proză

HĂNĂNĂU-BĂNĂNĂU

FILE DE JURNAL DEMENTIAL

ÎNAINTE DE DATA NEDEFINITĂ

ABSURD PESTE TOT. Absurdă, viața depășește absurdul din literatură. În țara lui Hănănu-Bănănu, totul este posibil. Stau cu el în casă. Stă cu mine la masă. În lingura pe jumătate. În ceașca de cafea uscată. În cana de ceai cu zeamă de buruieni culese de pe marginea șanțului. În stomac. În ficat. În măduva oaselor. În părul capului. În buric. În boașe. Se vâra cu mine în patul lăsat sterp de patimi și de dorințe. Sub plapuma veche care își pierde călții ca o oaie lâna în mărăcini. În căpătâiul cu amintiri de fulgi. În caloriferul rece. În robinetul întărcat. În florile de gheață din geam. În tavanul cu flori de mucegai. În pereții mustiți de igrasie. În podeaua din care răsar bureți. Se strecoară pe sub ușa încuiată. Prin tocurile crăpate ale ferestrei. Prin acoperișul în care cuibăresc lilieci, pe care cântă cucuvaiele.

De trec pragul, mă înfășoară. ABSURD peste tot. Peste tot în împărăția lui Ciubăr-Vodă și Vodă-în-lobodă, în pădurile defrișate, în întreprinderile vândute sau ruinate, în băncile privatizate, în autostrăzile furate, în flota evaporată.

ABSURD. În parlamentul în care deputații și senatorii votează legi absurde cu pensii nesimțite. În guvernul în care până și premierul plagiază și colaborează cu șnapani. De la președinție la primărie.

Furați voi, furăm și noi... Țara la mezat. După noi, potopul. "Dacia Felix" la noi în buzunar. Insule în mări și oceane, proprietăți pe continente, vile, palate, hoteluri, în Brazilia, în Spania, în Italia, în Franța, în Grecia, în America, în Emirate, la Miami, la Casablanca, pe Coasta de Azur, dar unde nu?... Iahturi, avioane, elicoptere, automobile blindate, adăposturi antiatomice, conturi în bănci, "parașute", "escorte", suntem asigurați....

Dealurile toate semănate cu hârci. Unde sunt pădurile? Codrii seculari și străbuni? Autorii dezastrului încă necondamnați, alții nejudecați, se lăfăiesc în libertate și avere... Treci, dihanie, în bârlogul tău! Cum îndrăznești să judeci tu clasa politică?

Îmi amorțesc picioarele. Mîntea. Se răcește ceaiul neîndulcit. Zeamă de buruieni, bună de spălat maștele. Moare apa în calorifer. Mai pun un țol în spinare. Labele le înfășor în obiele. Țopăi ca un țap nebun prin casă. Abur pe nări. Flori de gheață pe geam. Mă întind în pat. Peste plapumă îngrămădesc toate boarfele din odaie. Nu mai pot să suport atîta absurditate. Evadez. Mă refugiez în amintirile literare din multele cărți pe care le-am citit încă de pe băncile școlii primare.

Absurd. El nu s-a ivit în lume o dată cu domni Ionescu și Beckett. Atunci a devenit doar un curent. Întâmplări, personaje și situații absurde există în literatură de la începutul ei. În mitologii, în legende, în religii... Uranus își înghite copiii de vii. Cronos, vârat sub pat, îi retează tatălului obiectului procreației aberante cu o custură și îl aruncă în ocean. Hefaiistos este aruncat în lumea subterană. Zeus se preface în taur și aleargă o copilă de-a lungul continentului, se înțelege pentru ce. Prometeu înlăntuit de o stâncă cu ficatul sfărțecat de vulturul antropofag. Cerberul cu capete înfrățite, uriaș, cu un ochi în frunte și cu sute de brațe. Incest în Olimp... Absurda luptă pentru putere. Lucifer, cel mai iubit heruvim, strălucind în lumină, căpetenie peste cetele de îngeri, își pune scaunul mai sus decât stăpânul ceresc. Vrea să-l detroneze pe Dumnezeu și să-i ia locul în Univers. Creatul are ambiția de a distruge Creatorul...

Fulgerat, trăznit, aruncat pe Pământ, demon întunecat, nu se lasă învins, Împărat al Iadului, se pregătește pentru definitivă confruntare.

Sparta își aruncă copiii handicapați, Oedip își scoate ochii când află că a fost în incest cu propria mamă. Prințul Siegfried ucis cu un par ascuțit înfipt între spete, în punctul vulnerabil rămas unde s-a lipit o frunză de arțar când s-a scaldat în sângele balaurului răpus. De Hagen, rivalul pus la cale de femeia căreia i-a respins aventurile amoroase. Salomeea joacă în vârtej nebun cu capul lui Ioan Botezătorul pe tîpsie. Mama ei, regina iordaniană, se pregătește să încălzească patul tatălui vitreg. Unde să fug? Unde să mă duc? Unde să mă ascund? Realitatea este și mai absurdă.

Anonim absolut. Un nimeni. Nu sunt salutat pe stradă. Nu mi se răspunde la salut. De este întrebat cineva „cu cine te-ai întâlnit”, răspunde cu „nimeni”. Umbră inutilă pe Pământ.

Nu mai pot să suport. Și soarta îmi este pecetluită. Nimeni nu poate să desfacă ce a fost făcut. Hotărârea s-a întipărit în veșnicie. De ce, Doamne, m-ai pedepsit?

M-aș vinde Satanei. Să mă arunce în cazanul cu smoala în clocot, să mă spânzure cu capul în jos deasupra vetrei de jărat, să mă facă tobă, în care să bată nebunia dracilor. Dar nici demonii nu se pot atinge de Legea Divină. Și florile se ofilesc, stelele îmbătrânesc și pământul din care suntem alcătuiți se va întoarce în pământ...

De ce te-ai ofilit, iubirea mea, de ce să îmbătrânești? Cum să ți se scămoseze și să se facă de călți pletele tale lungi și mătăsoase pe care le sărutam de la vârf până la rădăcină. Cum să se încuteze fruntea aceea netedă și senină pe care nu a rămas loc neatins de buzele mele? De ce de-abia se pâlpaie lumina în ochii tăi ca două picături de mare și de cer? De ce să se zbărcească obrajii tăi, iubito, cu petale de bujori care tresăreau sub dezmierdările mele și sub sărutări. De ce să se punguie gura ta, de ce să-și piardă culoarea și să se usuce ca iasca buzele tale, mai fragede cândva decât căpșunile, de ce bărbia ta de copil să se ascută și să se încovoie cu un smoc de păr aspru ca de capră? De ce umerii tăi să se încovoie, la fel coloana vertebrală? De ce sânii tăi, dragostea mea, tari și rotunzi în care îmi îngropam fața și fruntea cu ochii, cu nasul, cu buzele, să se înmoaie și să se reverse ca două baloane dezumflate? De ce șoldurile să ți se lățească, de ce pântecul să se lăbărțeze, de ce picioarele să se strămbe, de ce mersul să devină nesigur? De ce să se încarce de noduri, de ce pantofii să nu te mai încapă, de ce mersul tău de gazelă azi să fie târșăit și cu pași șovăitori? „De e sens în asta, e-ntors și ateu...”. Nu mă lăsa, Doamne, să cad în josnicia blasfemiei. Oprește, Doamne, roata timpului.

Ard patimi în mine netrăite până la capăt. Iubește-mă! Se face târziu! A început să se însereze...

Cad în râpa fără fund. Mă cațăr în coate și-n genunchi. Mă târăsc pe burtă. Trebuie să urc. Altfel, mă prăbușesc. Gâfâi. Sunt lac de sudoare. Îmi intră transpirația-n ochi și în gură. Mestec țărână între buze. Și în măsele. Bătrân nebun. De ce nu stai să aștepți? Unde vrei să ajungi?

Totul e pustiu în jur. Pământ pârjolit. Umbra morții se așterne peste tot...

Tăcere. Singurătate peste pământul ars de secetă. Cețuri dese. Întunecime.

Alunec, alunec, alunec. Prăpastie adâncă. Genunchii, coatele, bărbia.... Îmi înfig ghearele în pământ. Degetele de la picioare. Totul e în zadar. Mă întunec...

Ia-mă, Doamne...

*

JURNALUL. Demential. L-am cumpărat de la o precupeață cu tarabă-n piață, castraveți, praz, ceapă, usturoi, varză, bureți. Buruieni de leac, buruieni de dragoste, buruieni de descântece, de desfăcut ce vrăjitoarele au făcut. Brânca ursului, laptele cucului, untul pământului, coada calului, părul porcului, rușinea țigăncii. Cules din gunoiul ce da afară pe gura tomleronului, plin de mazăgă, șters pe fustă, pus la uscat, pe un scaun, în spatele tarabei. Nu e de vânzare. L-a luat să-l ducă acasă pe post de hârtie igienică. Pe la noi prin sate, țărani tot se mai ascund pe după casă, pe după coșaruri, pe după holeaburi, în spatele glugilor de coceni și firelor de paie pentru nevoi presante. Baie la copaie... Satul este canalizat cu fonduri europene, dar localnicii îl privesc ca pe o curiozitate inexplicabilă. De-i întrebi, spun că pentru a-și amenaja toaletă și baie în interior, ar trebui să vândă boii de la jug, iar pentru racordare cel puțin o vită mare. Și abonamentul – o oaie pe fiecare lună. Viață patriarhală. civilizație suspendată.

Precupeața își strigă marfa. Se grăbește. O așteaptă acasă un bărbat bețiv care o mai și bumbăcește câteodată, câțelul, purcelul, gospodăria...

Ce-ai acolo?

Nimic, domnule! Acoperă cu o cârpă cаетul. Se teme de amendă.

Pot să-l văd și eu?

Altă treabă n-ai?

Dau să plec. Ea dezvelește manuscrisul. Îl sucește, îl răsucesce. Parcă l-ar lua, parcă nu l-ar duce. Îi e silă să-l mai atingă. Când vede că vreau să-l cumpăr, ține la preț. Dar nu e vorba de sacrificii prea mari când e vorba de jurnalul unui nebun. Poate un amator. Aș dori un scriitor genial. Cât Gogol, Dostoievski, Tolstoi și alți titani ai lumii. Dar orice nebun poate să fie și genial...

Scot banii. Mi-l dă așa, cu ezitare. Mă retrag într-un colț, singuratic, pe unde trec prea puțini călători. Mă întind în iarba, la rădăcina unui stâlp cu bec și abajur în vârf. Îl răsfoiesc. La început, târăganat. Dar mă simt captivat. Iată unul care a putut să iasă din singurătatea lui, din anonim, din nimic, să fie cineva, măcar așa, într-o lume de nebuni. Adevărat sau improvizat? Nu contează. Lectura mă pasionează. Ce n-aș da să fiu în locul lui...

Un câine tolănit la picioarele mele. De unde-a venit? Este și el singuratic? Să fie acesta un semn? Se înserează. Citesc. La lumina felinarului. Nebunul ăla, de-o fi, de n-o fi, îl simt în mine. Nu știu dacă el trece în ființa mea sau eu trec în făptura lui. Ce n-aș da să-l întâlnesc! Pentru mine, este un Crist bătut în cuie pe cruce.

Vino, Doamne, de mă izbăvește! Pentru mine este un martir. Un sfânt. Cristul meu răstignit pe cruce. Cât a suferit, cât a pățimit!... Până în casa de nebuni... Ce n-aș da să-l întâlnesc!... Să mă mântuiască.

Iată-l. Tăcut. Măreț. Strălucitor. Trece...

Îi ies înainte. M-arunc în țărână, la picioarele lui. Îi sărut tălpile.

Quo-vadis, Doamne?

Dar tu, nebunule?

*

Oborul de vite. Mugete. Zbierete. Nechezat de cai. Geambași. "Ia vaca, neamule!", "Laptele alb ca zeama de var", "taur bun de prăsilă", "alba-neagra", "sus-de-șapte-jos-de-șapte", "la șapte de trei ori miza". Țărani. Târgoveți. Fete frumoase. Muieri durdulii. În rest, ca de obicei, un dulău urlă la lună trântit

(continuare în p. 24)

Adânc pe adânc cheamă

Acesta ar fi titlul sub care aş pune, ca reper şi semn firesc, întâlnirea care a făcut posibilă, într-o simbioză uimitoare (fără a fi şi surprinzătoare pentru cei care îi cunosc), ideea reunirii celor doi reprezentanţi ai imagisticii cuvântului poetic şi poeziei imaginii fotografice, una firească dintre prietenii pe care îi cunoaştem de mai mulţi ani de zile trudind cu pasiune umăr lângă umăr, legaţi încă de pe vremea studenţiei piteştene de pasiunea pentru creaţie.

Ajunşi la o maturitate a expresiei ce nu ne surprinde, au reuşit să ne aducă pe toţi mai aproape, cum era şi firesc, printr-un cadou de suflet pregătit în urma căderii timide a primilor fulgi, reuniţi pentru o lansare în atmosfera muzicală, elevată spiritual, din Librăria „Sophia – carte pentru suflet” din Piteşti. Albumul-carte, de o eleganţă grafică deosebită a conţinutului interior, are în exterior o copertă care trimite acum, în momentul sărbătorilor ce vin să încununeze iarna cu cea mai aşteptată dintre ele, a Naşterii Domnului, către sacralitate şi curăţie a sufletului ce se primeneşte, nu numai prin albul zăpezilor, ci mai ales prin această cufundare în rugăciune şi poezie capabilă să producă catharsisul.

Titlul este o invitaţie şi o promisiune, făcută celor care vin la această întâlnire, de a atinge o anumită stare de graţie, una osmotică între eternul uman şi divinul primit în forul interior, facilitat de –, făcând metonimic decupaje dintr-o realitate receptată la nivel ontologic, transfigurată deopotrivă, cele două demersuri facilitând metanoia – de vreme ce aducând împreună *cosmos*, *logos* şi *antropos* ne-o livrează într-un produs ce satisface exigenţele reunite ale esteticului, eticului şi axiologicului.

Alexandru Mărchidan se surprinde, în poemul ce dă titlul întregului album, în ipostaza truditorului care se lasă rob procesului laborios – „lung este drumul/ spre diminează” – al căutării („felinare-ntre gânduri/ ascund”) şi al descoperirii: „fiinţe nevăzute ţesute în aer”. Demersul se dovedeşte a nu fi uşor „ba prin păduri vechi-noi/ ba prin oraşe” cu ştiute-neştiute primejdii de înfruntat, în care intră asemeni lui Hamlet, damnat, „blestemat” să îşi împlinescă destinul într-un moment „când lumea începe să-şi iasă din matcă”... Ştie de la înaintaşi precum Ion Barbu, ce trebuie să fie – „Nadir latent! Poetul ridică însumarea/ De harfe resfirate ce-n zbor invers le pierzi/ Şi cântec istoveşte”... Poate de aceea, fără să abdice, îşi asumă responsabilitatea, ca Manole, de a ridica, nu pe ziduri vechi, părăsite, ci din „colţuri de cuvinte uitate” tot un fel de mânăstire, loc de închinăciune, de reamintire a rugăciunii, de primenire a sufletelor „între mările acestea rănite”. În faţa acestei sarcini autoimpuse, căutarea nu este lipsită de nelinişte – „cu ce scări între prăpăstii şi ceruri/ le voi întâmpina?”.

Replica acestei stări de tulburare a poetului (asemeni tuturor celor „ce lasă lumea pentru alţii/ ...şi curg mereu de-a lungul nopţii” – Ioanid Romanescu) este dată în imaginea unui felinar, doar suntem în lumea civilizaţiei urbane, asemeni unui far călăuzitor care încearcă să destrame ceţurile neclare şi confuzia în care suntem ameninţaţi să ne rătăcim.

Dacă ne încumetăm să îl urmăm pe poet în demersul întreprins va trebui să avem răbdare şi să urmăm traseul pe care ni-l indică alegerea făcută de el, când se erijează în deschizător al unui itinerariu de suflet, indicând treptele de suit, ca într-un templu, în care drumul este unul de tip iniţiat, la finalul căruia „trupul de lumină/ îmbrăţişează/ trupul de piatră” iar rezultatul (ca în „Paracliserul” lui Marin Sorescu) este că „fiecare piatră se face/ cuvânt/ fiecare trup se face/ rugăciune”. Templul-catedrală în care ne adăpostim are dimensiunile extinse ale unui spaţiu de spiritualitate românească, de plai mioritic, în

care găsim ca „preoţi, munţii mari”. Credinţa ortodoxă, natura şi satul vor fi coordonatele pe care ne ridicăm, generaţie după generaţie, coloana fără sfârşit.

Nu este cazul să precizez că alegerea de a prezenta poezia alături de fotografie, într-un dialog, uneori, alteori susţinând acelaşi discurs, este una fericită, iar acest lucru se face şi în beneficiul recuperării unui domeniu căzut în desuetudine doar prin invadarea cotidianului de către imaginea agresivă, dedicată publicităţii, scopurilor unui consumerism ce ne sufocă... „graţie” tehnicii de vârf în comunicaţii. Pentru a o repune în drepturile ei fireşti între arte, înfruntând riscul de a nu fi apreciat şi a deveni beneficiar al unui câştig pe măsura celor obţinute în lumea modei sau marketingului, Sorin Dănuţ Radu a ales discreţia fotografiei alb-negru, mult mai ofertantă adevăraţilor artişti pentru picturalitatea ei şi pentru a face posibilă o receptare adecvată a cuvântului rostit cu moderaţie, uneori de un lirism ce ştie să păstreze echilibrul între vocea personală şi coordonatele impersonalităţii.

Într-o epocă în care minţea este bombardată prin intermediul imaginii color, care excelează în agresivitate, prin mesaje percutante printre care cu greu mai poate să facă o alegere – capacitatea sa de a prelucra

informaţia fiind depăşită, acurateţea şi cuminenţia cadrelor alb-negru aduce de cele mai multe ori sub privire elemente ale unui spaţiu intim, delicat, privit cu iubire şi înţelegere, în care Omul este prezent în mod paradoxal, chiar şi acolo unde prezenţa lui nu este explicită, ci se găseşte înscrisă, codificată în felul în care este ales unghiul privirii şi povestea pe care ne-o relatează.

Sentimentul de reculegere, de rugăciune făcută cu discreţie, fără accentele de îndoială şi cearta cu Divinitatea, întâlnită în alte glasuri, vine şi dintr-o cuminenţie a spaţiului în care a crescut acesta, unul al satului în care „sufletele strămoşilor/ intră/ să cineză/ cu noi”. Icoana, lumânarea, candela, lampa, ştergarele cusute în casă, vasele de lut şi, mai ales, dragostea faţă de natură şi oameni i-au fost trecute ca moştenire pe care să o apere şi să o stăpânească, asemeni cu credinţa, cu păstrarea bunei măsurii. În acest spaţiu elementele naturii se îmblâneză fără a pierde din puterea lor de adevărate stihii care ştiu să împrună hotare pe care Omul trebuie să le respecte. Acest Om trebuie grafiat cu majusculă atunci când apare în unghiul din care ştie să îl descifreze atât Alexandru cât şi Sorin, de a căror afinitate nu ne mai putem îndoi ca de una ce şi în acest caz ne pare evidentă, dar nu se impune cu agresivitatea tonului, ci ca o şoaptă.

Dacă privirea poetului încearcă uneori să se detaşeze uşor, mai ales atunci când vizează Moartea, Timpul, Tăcerea, o face ca să le privească cu aceeaşi îngăduinţă şi prietenie cu care se adresează Sufletului, Noptii, Mugurilor, Rădăcinilor, Pământului, Norilor, Sevei pe care le priveşte „cu toţi ochii/ întorşi”, când tăcut ştie „aştept răbdător”, „ca un copac”) ca va exista „o revoltă a mugurilor”, „o revoltă/ a frumuseţii/ în lume”, una în care se simte „însingurat/ de atâtea vlăstare/ înnopate”, care-„şi poartă/ pierderile/ ca pe o haină”.

În lumea care se mişcă, aceeaşi cu cea în care ne aflăm, el îşi propune să trăiască într-

un anume fel, pe care l-a deprins de acasă: „prieten plecat/ pe caii de teracotă/ ai împăratului Qin/ acum când afară/ rade iarba/ chiar dacă/ la rădăcina ei/ roade un vierme/ rău”. Decupează cu grijă pentru noi frânturi de adevărat optimism pe care ştie să ni-l aşeze spre odihnă în preajmă – „se înseninează/ pe drumul acesta”... dar face precizări – „unde stau vulturii/ se ridică un răsărit/ şi duce lumina lui/ până în celălalt colţ”. Cele ce sunt receptate stau în preajma lui, a noastră, nu ne sunt străine, tocmai de aceea prietenoase, dar ştie că trebuie să (se) bucure, să se împărtăşească în aceeaşi măsură din ele şi cei care se află mai departe – „e o dimineată frumoasă/ preotul iese din altar/ cădelniţează un pic prin univers/ apoi se întoarce”.

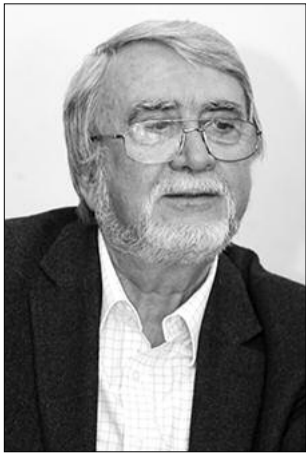
Privirea lui, ne-o sugerează imaginea ce pedalează în tandem şi apasă pe aceleaşi clape ale claviaturii unui pian bine temperat, se ridică către cer şi priveşte spre înmugurirea din primăvara ce se anunţă inoculând speranţa. Niciodată din universul acesta nu lipsesc cu prezenţa, implicită sau explicită, mama şi tatăl: „aplecat peste copilărie/ tata şoptea o rugăciune când adormeam/ şi cuvintele făceau un pod/ între el/ Dumnezeu/ şi mine cel dincolo de somn”. Acelaşi pod îl contruieşte azi Alexandru pentru noi toţi, „un pod nevăzut/ mai tare ca oţelul/ mai tare ca somnul/ mai tare ca moartea”.

Când privirea poetului face un salt în timp spre spaţiul acela ocrotitor al copilăriei, ochiul fotografului îl ajută apropiind imaginea, prinând clipa pe care o fixează într-o memorie a timpului înmuguririi inocente, adăugând o notă de lirism şi duoşie: „destrămare/ destrămare a pânzei/ ţesută ca un vis atât de departe/ să fie al tău/ atât de viu că ai fost acolo”. Din acelaşi joc al imaginilor poetice şi al fotografiei ce aduce subtile sublinieri, face parte adevăratul balet, coregrafia care subliniază mişcarea în „Duet”. În vreme ce, surprins de Timpul „ca o pisică/ cu miros de zapadă”, poetul se teme ca acesta să nu îşte „o avalanşă” asemenea unui „cuvânt ce mi-ar putea naşte/ canioane în suflet”, ochiul de după cameră plonjează în lumea părelnică a umbrelor aruncate pe pânza vremii de mişcarea ce trimite la „Mitul peşterii”, o lume a jocului secund, imagine ce alungă ideea pericolului iminent venit din partea albului orbitor al zăpezilor himalaiene.

Uşa deschisă de Alexandru Mărchidan şi Sorin Dănuţ Radu – prin însăşi această prietenie şi colaborare – ne invită către un spaţiu primitor în aceste momente în care frigul din alte suflete şi cel de afară fac mai evidentă pustiirea. Este aproape vremea colindelor şi se spune că lumea stă în cumpănă, că trebuie să aruncăm în vatră un butuc care odată aprins, face ca forţele luminii să sporească, să întoarcă balanţa către ieşirea din indistinţie şi să restaureze cosmosul ameninţat o clipă de haos.

Asemeni celui plus de lumină restauratoare de lume aflată în declin, este acest moment de caldă împărtăşire din lumina credinţei, în momentul când „gândind la Dumnezeu/ inima mi s-a facut/ o lacrimă mare”, tocmai acum „în iarna asta/ pe care o ţin strâns/ în braţe”. Ca să ne dea un imbold către viaţă şi bucurie, poezia şi imaginile care o secondează cu acorduri discrete (pentru a nu-i estompa nimic din frumuseţea), ne vorbesc despre „un sens invers/ al morţii” ce „se depune/(...)/ în somnul nostru/ până ce ne va înghiţi/ luminişul”. Până la acest moment de blândă integrare în „lumină”, una recreată, care să ne cuprindă, poetul se simte dator „pe moarte călcând” să îşi împlinescă menirea dăruind – împreună cu artistul imaginilor fotografice, îngemănând cele două arte poetice într-o estetică de sinteză – „o lampă/ un cuvânt”, în timp ce „decembrie/ îşi duce iarna/ la altar”.

**Într-o epocă
în care minţea
este
bombardată
prin
intermediul
imaginii color,
care excelează
în
agresivitate,
prin mesaje
percutante
printre care
cu greu mai
poate să facă o
alegere –
capacitatea sa
de a prelucra
informaţia
fiind depăşită,
acurateţea şi
cuminţenia
cadrelor
alb-negru
aduce de cele
mai multe ori
sub privire
elemente ale
unui spaţiu
intim, delicat,
privit cu
iubire şi
înţelegere, în
care Omul
este prezent în
mod
paradoxal,
chiar şi acolo
unde prezenţa
lui nu este
explicită, ci se
găseşte
înscrisă,
codificată în
felul în care
este ales
unghiul
privirii şi
povestea pe
care ne-o
relatează.**

Despre neliniștile noastre, cu dragoste

Poet sensibil, de o auroralitate neoromantică, prozator a cărui inventivitate se consumă în acord cu arcele autobiografice, Ion C. Ștefan este neîndoiește o puternică natură reflexivă, un moralist autentic, posedând toate însușirile și instrumentele necesare pentru validarea discursului pe care ni-l propune. Am afirmat aceasta cu varii prilejuri, cel mai recent cu ocazia apariției volumului său de tablete *Suflet de argeșean*, elogiindu-i spiritului de observație, puterea de reflecție, obiectivitatea judecății morale sau sociale, capacitate sintetică și expresivă care instituie statutul cugetării. Sunt calități pe care le demonstrase deja în volumele sale de maxime și reflecții, precum și în ambițiosul *Eseu despre existența umană* (Ed. Arefeana, 2015), pe care, iată, ni-l propune într-o nouă ediție, revăzută și adăugită. Ambițios prin titlu, ambițios prin dimensiunea și importanța subiectului pe care-l abordează, ambițios în structurarea și substanța pe care le presupune cugetarea asupra vastului orizont existențial.

Pornită poate din impulsul unei vocații didactice certe, această aventură a interogării eului propriu în devenirea lui existențială, a întrebărilor despre om și aflarea lui în lume, stârnite deopotrivă de experiența unei subiectivități sensibil artistice dar și din confruntarea acesteia cu profuziunea răspunsurilor pe care le oferă universul lecturii aprofundate practicate de autor, constituie substanța și finalitatea asumată a cărții. A încerca să dai răspunsuri credibile și născătoare la rândurile de întrebări, a propune cu sinceritate o viziune, care poate deveni și a

altcuiva prin calitatea reflecției și expresivitatea acesteia, nu e puțin lucru și nici la îndemâna oricui. Sunt « variante posibile ale neliniștilor » sale, cum le califică cu modestie autorul, a căror capacitate de influență rămâne relativă, fiindcă « A gândi simplu, pentru a fi înțeles, apoi a gândi mai complicat, pentru a te înțelege tu însuși, devine o îndeletnicire a căutării de sine, folositoare în cele din urmă, în măsura în care găsim unele răspunsuri parțiale – numai ale noastre. » E aici o « poetică » a gândirii de o eleganță dar falsă umilintă, pe cât de adevărat este faptul că e mult mai complicat să te afli pe tine însuși decât pe altul, fie el și omul generic. O umilintă pe care autorul o accentuează declarând de la bun început că nu are nici pretenția, nici calificare de a se numi filosof, ci doar « un filolog care se străduiește să gândească mai mult și mai departe, dincolo de înțelesurile directe ale cuvintelor », undeva la intersecție de științe și arte sau, pentru a ne situa în trendul zilei, în plină transdisciplinaritate, « în efortul de a găsi un singur răspuns comun, așa cum viața noastră este unică ». Întreprindere la care atâția oameni iluștri s-au încercat și doar puțini « se pot mândri că au găsit răspunsul ».

Nici autorul nu-și asumă o asemenea orgolioasă finalitate. Cu buna înțelegere a înțeleptului, el știe că parcurgerea drumului e mai importantă decât ajungerea la țintă sau că ținta se află în însuși acest parcurs, că « farmecul constă tocmai în căutare ».

Eseu despre existența umană reprezintă tocmai o asemenea căutare, organizată nu într-o desfășurare lineară, ci asumat

concentrică, pe principiul undelor stârnite de piatra aruncată în apă, care acoperă o suprafață din ce în ce mai largă pe măsură ce se depărtează de punctul de impact. O căutare care este evident și o cercetare a sinelui individual dar și social, a interferențelor dintre acestea, a coborârii din abstractul reflecției la concretul vieții, o căutare care se sprijină pe experiența autorului și deopotrivă pe autoritatea numeroaselor citate, uneori poate prea numeroase, din autori și gânditori care dau consistență cugetării sau se constituie ca puncte de plecare ale acesteia

Nimic din ceea ce e omenesc, nimic din ceea ce are importanță pentru omul ființă sau pentru omul social, nu este străin dezbaterei pe care ne-o propune Ion C. Ștefan. De la obsesia timpului, a singurătății, la dezbaterile privind raporturile cu ceilalți, prietenia, trăsătura față de care autorul are o fidelitate care aparține altor vremi, omul cultural și cel politic, percepțiile și virtuțile care asigură confortul și devenirea interioară, până la dilemele și amărăciunile senectuții. Cum bine concluzionează academicianul Vasile Tonoiu în prefața sa, Ion C. Ștefan « reprezintă o conștiință contemporană profund antrenată în dezbaterile generatoare de idei estetice și filosofice : el întreabă și se întreabă, răspunde și dorește să i se răspundă – ceea ce și explică interesul mare al cititorului față de o astfel de carte. »

Totul slujit, cum spuneam și altădată, de vivacitatea acestui spirit neliniștit, de o bună ținută intelectuală, de un discurs sobru dar atașant, cu o dicție reținută dar expresivă.

Nimic din ceea ce e omenesc, nimic din ceea ce are importanță pentru omul ființă sau pentru omul social, nu este străin dezbaterei pe care ne-o propune Ion C. Ștefan.

Victor Rusu

„Deschidere” de Nedeljko Terzić,

Lirismul alegoriilor și parabolelor existențiale

Fiecare poem, fiecare enunț poetic, aproape, suportă plurale interpretări, la fel de motivate, grație unei rafinate ambiguități programatice, amintindu-ne de inspirata, superba sintagmă critică „POLIVALENȚA NECESARĂ” (a oricărui text literar cu adevărat valoros, viabil estetic n.n.) a eminentului critic Paul Georgescu.

Cunoscutul și apreciatul poet sârb Nedeljko Terzić a publicat recent o selecție extrem de parcimonioasă, de numai șaptesprezece poeme, din bogata sa creație lirică, sub titlul simbolic „Deschidere”. Deschidere spre poezia sa, înainte de toate, spre lume și viață, spre meditații și trăiri rare, profunde, spre înțelesuri nebănuite, spre „frumuseți și prețuri noi”, cum ar spune vrăciul „cuvintelor potrivite”, marele Tudor Arghezi. „Deschidere” este, pesemne, o microantologie gândită și alcătuită de autorul ei și, prin urmare, avem toate motivele să o considerăm foarte reprezentativă și revelatoare pentru întreaga sa poezie.

Am tradus în limba română puținele poeme ale antologiei și ne-am oferit astfel nouă înșine darul de suflet, bucuria și satisfacția estetică rară de a cunoaște un poet de o elevată vigoare expresivă.

Nedeljko Terzić este un poet cerebral, cu o temeinică, armonios și îndelung sedimentată cultură, care cultivă un discurs liric reflexiv, de factură sapiențială și filosofică, potențat și nuanțat de subtile, rafinate inserții mitice, fantastice și metafizice. Un lirism de mare densitate ideatică, investit cu plurale implicații de ordin simbolic și parabolic și puternic și intens iradiant în plan expresiv, al sugestiei poetice. Sub semnul unei asemenea „mărci stilistice înregistrate” (criticul român Geo Vasile), Nedeljko Terzić scrie ficțiuni epice, compoziții și scenarii (asemenea regretatului Ioan Flora, de pildă) cu valoare estetică de alegorii și parabole existențiale încărcate de conotații polivalente de ordin moral, ce conferă rostirii poetice, adesea, o doză apreciabilă de încifrare, de ermetism, de aer enigmatic. Nu sunt de loc ușor de citit și pătruns în intimitatea lor poemele lui Nedeljko Terzić, ci, dimpotrivă, reclamă la un grad înalt lectura celor inițiați și familiarizați cu limbajul aparte, metaforic și simbolic, al poeziei.

Fiecare poem, fiecare enunț poetic, aproape, suportă plurale interpretări, la fel de motivate, grație unei rafinate ambiguități programatice, amintindu-ne de inspirata, superba sintagmă critică „POLIVALENȚA NECESARĂ” (a oricărui text literar cu adevărat valoros, viabil estetic n.n.) a eminentului critic Paul Georgescu.

De pildă, este greu, dacă nu imposibil să spui cu siguranță cine o să fie pasăre în Rai, cui i se adresează direct autorul, sigur este numai faptul că antologica poezie „O să fii pasăre din Rai” este o superbă alegorie a aspirației etern omenești de a-i facilita „marea trecere” blagiană o firească, armonioasă, cosmică integrare în lumea cea veșnică, paradisiacă. Interesant de remarcat că, în ciuda tonusului vitalist al poeziei sale, eul liric trăiește cu intensitate și accente de real, acut dramatism, în cheie ușor elegiacă, un obsesiv sentiment al timpului în ireversibilă curgere. Ca în poezia „Tata pleacă”, în care, în manieră mioritică, de împăcare și liniște în fața implacabilului sfârșit, tata „știe unde pleacă” și „că sângele meu/ o să-l spele apa cea neagră”, iar „la treizeci de ani/ o să privesc ierburile la rădăcini (splendid vers! n.n.)/ O să mă îmbrace în haine de lemn”. Impresionantă, dacă nu de-a dreptul șocantă, această admirabilă similitudine între atitudinea mioritică tipic românească, în fața morții ca fapt înscris în ordinea firii și aceeași atitudine lirică de imperioasă înțelegere, împăcare și echilibru sufletesc deplin, în fața inevitabilului moment al extincției, pe care o sesizează cititorul român, în câteva poezii-alegorii ale sârbului Nedeljko Terzić, precum „Pârghia trăgaciului”, „Cântec domestic”, „Minciună” sau admirabila, frisonantă „Vuiet și liniște”, construită pe puternicul și revelatorul contrast dintre liniștea cosmică a stelelor care dispar de pe bolta cerească și zbuciumul, „vuietul subteran” paroxistic al sufletului omenesc, la gândul morții: „De jur împrejurul nostru

tăcere,/ liniștiți priveam stelele/ și eram fascinați de dispariția lor./ fără plâns și jelanie sălbatică./ Întotdeauna se apropiiau/ în aceeași ordine de neatins/ să se convingă dacă încă mai vrem/ să punem în mișcare cascadele suterane” (s.n.)

Un poet predominant cerebral ca Nedeljko Terzić abordează frecvent lirica gnomică, sapiențială cu reale, notabile reușite, enunț poetic având și profunzime și originalitate, și expresivitatea stilistică a aforismului: „Ce frumos să ai un prieten,/ care spune puțin, dar mult îți arată/ și după aceasta pleacă pe drumul lui./ Ce frumos să păstrezi/ zâmbetul prietenului tău/ și câteva vorbe ale sale obișnuite./ Pentru că mari sunt niște munți și râuri,/ dar mai mari sunt vorbele unui prieten/ pe care ți le-a spus când trebuia”. („Acum suntem ai noștri”).

În rândul poeziilor de această factură, o mențione aparte merită „Minciună”, pentru tonul ei vivace, sentențios, apodictic și pentru percutanta, sugestiva metaforă a „balconului fisurat/ cu armătura ruginită”, ca element asociativ al condiției umane și al vulnerabilității sale: „Viața este o mare minciună,/ adevărul e numai în tine însuși,/ iar tot ceea ce vezi în jurul balconului tău (spațiu existențial propriu, în chip fatal limitat și „fisurat”, pieritor n.n.)/ este numai un peisaj (peisajul ca metaforă a vieții n.n.)/ care îți este dat/ în fiecare dimineață, într-o anumită măsură./ În fiecare secundă se schimbă acest peisaj,/ fără ca tu să-ți dai seama/ de pe balconul tău fisurat,/ cu armătura ruginită./ Viața este o dulce amăgire,/ crede-mă/ am înțeles foarte bine aceasta”.

Reținem din această memorabilă poezie și versul cu condiția estetică și valoare de aforism, „Adevărul e numai în tine însuși”, idee cu frecvență de laitmotiv în poezia lui Nedeljko Terzić, care pune mare preț, cu justețe, pe inestimabilele câștiguri de

Un jurnal eseistic

Prin scrisul său, Gheorghe Grigurcu acoperă o mare varietate de specii literare și publicistice: poezie, critică și istorie literară, eseu, aforistică, memorialistică, jurnal, editorial, pamflet. Laborios, exigent, de o mare exactitate, cu un stil rafinat, scriitorul reprezintă cu siguranță un reper axiologic. Este un om discret, dedicat aproape în exclusivitate cititului și scrisului.

Multe trăsături particulare ale scriitorilor se pot identifica (direct sau indirect) în jurnalele lor, scrieri cu o mare libertate, care fac din autor personajul principal (eul diaristic), iar din trecerea timpului un prezent continuu, o sincronie de evenimente. În *Jurnal I* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014), Gheorghe Grigurcu se dovedește un iconoclast al acestei specii atât de permissive, lipsindu-se de datările calendaristice și însumând aspecte dintre cele mai diverse (confesiuni, evocări, parabole morale, jurnal de idei, jurnal de lecturi, disecări ale vieții publice, însemnări autobiografice, curiozități etc.), toate susținute de o armătură de citate, culese din cele mai neașteptate locuri. Aproape nimic din ceea ce poate atrage interesul unui om cultural nu lipsește. Fragmentele capătă complementaritate prin acumulare, prin desprinderea unor teme generale, prin stadiile diferite de elaborare (schițe, desene conturate, contemplații, portrete, demonstrații, speculații, aforisme, silogisme). În fond, autorul caută și extrage, din existența sa factologică și livrescă, certitudini, lămuriri, învățături. El sare cu mare sprinteneală de la Tolstoi la Constantin Noica, de la Marcel Proust la Paul Valéry, de la Kierkegaard la Simone Weil, de la Sfântul Dionisie Pseudo-Areopargitul la Anaïs Nin, de la Goethe la Herman Hesse, de la Blaise Pascal la Bernard-Henri Lévy, de la Dostoievski la Franz Kafka, de la T.S. Eliot la Camil Petrescu, sau Radu Petrescu, sau Liviu Ioan Stoiciu, de la Nietzsche la Albert Camus, de la Montaigne la Vauvenargues, la Lichtenberg, la Jules Renard etc.

Autorul este preocupat, în principal, de teme morale. Modelul sentințelor este, de multe ori, unul filocalic (Ioan Carpatiul, de exemplu). Vorbind despre sinceritatea genuină și cea trucată, ținând de caracterul oamenilor și de viața socială, transferă subiectul în domeniul artistic: „Sinceritatea și poza, vulnerabile fiecare în parte, se conciliază în figura simbolică a creației” (p. 13). Pus în fața propriei bibliotecii, meditează paradoxal la faptul că pe multe dintre cărți nu le va citi niciodată, iar pe multe dintre cele citite nu le va mai putea reciti. Se deduce o filosofie a timpului (citatului), dar și sentimentul carierei ratate a tuturor cititorilor.

Textele lui Gheorghe Grigurcu sunt prodigioase, provocând asocieri de idei, reflecții, instigând. Ecartamentul modalităților artistice, spune autorul, este din ce în ce mai extins, în sens major (care este mai pretențios), dar și în sens minor. Moartea, scrie în alt loc, este o frustrare dată de ceea ce n-am făcut în viață. Scriitorul este un atent analist al psihologiei oamenilor, realizând portrete memorabile, uneori foarte exacte: Tașcu Gheorghiu, Ion Covaci, Mircea Micu,

Constantin Trandafir, Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu, Eugen Todoran, George Călinescu, Radu Petrescu și alții. De altfel, se insistă pe deosebirea de nuanță dintre *Amintire* și *Memorie*. Prima este vie, afectivă, alcătuită din amănunte: „Amintirea recuperează viața prin ficțiune” (p. 13). A doua formalizează, „ca o haină de gală pe care o îmbrăcăm la ceremonii, unele din ele funebre” (p. 24).

Congruentă cu insatisfacția cititorului, niciodată îndestulată, apare decepția scriitorului care se simte trădat, nemiareprezentat de opera sa, cu toate că dependent de ea: „Am nevoie de prezentul scrisului, repet, ca de tainul zilnic de pâine și apă” (p. 27). „În zilele în care nu poți scrie, te simți ca un om de nimic” (p. 349). Gheorghe Grigurcu nu scrie un jurnal cronologic, de evenimente cotidiene, ci, mai mult, un jurnal interior, cu reflecții pe teme existențiale, morale, de poetică, folosindu-se de experiența proprie sau de surse livrești. Se desprind numeroase texte cu valoare aforistică: „Inteligența poate fi blocată la un capăt al său de ură iar la celălalt capăt de iubire” (p. 33), „Până la urmă contează nu atât observațiile pe care le faci asupra Lumii, ci capacitatea de-a le transforma în tine însuși” (p. 27), „Te obișnuiești cu viața precum cu o haină, cu o pereche de pantofi cum s-a nimerit, în care ajungi să te simți «bine» după o îndelungă purtare” (p. 55), „Actul creator al creaturii e constituit din simboluri divine într-un înveliș egolatră” (p. 130), „Orice iubire e proiectată pentru eternitate” (p. 150), „Cine n-a iubit, nu cunoaște Lumea pe dinăuntru, cine nu s-a umilit, nu cunoaște Lumea pe dinafară” (p. 397).

Multe întrebări pe care scriitorul le încearcă țin de introspecție, de misterele profunde, de predispoziții greu de clarificat: „De ce atracția mea față de bătrâni, față de, în genere, vechime?” (p. 50); „Ce se petrece cu observațiile, reflecțiile, asocierile, imaginile pe care le uiți fiindcă nu le-ai putut nota în clipa cuvenită?” (p. 46), „De ce reținem amănuntele: de ce selectăm unele în dauna altora? De ce unele amănunte se îndeletnicesc a persista în minte, în timp ce altele, părelnic mult mai semnificative, pier în uitare? [...] Greșim oare considerându-le un fel de embrioni ai creației?” (p. 71), „Ce reprezintă câștigul real? Timpul în care scrii sau cel în care nu faci nimic, dar prețios al ființei către sine, fiind incomunicabil?” (p. 123), „De ce mă atrage strada?”, „Cum poți scăpa de captivitatea egoului?” (p. 246) și altele.

Sunt impresionante paginile evocării copilăriei, când, din cauze istorice, politice, care au dus la migrarea multor români basarabeni, și-a părăsit casa, rudele, mediul natal și a resimțit dramatic un *complex de inferioritate socială*, de dezrădăcinare. Cartea este presărată cu intervențiile, uneori *à rebours*, ale unui personaj enigmatic, A.E., care demonstrează că, prin *Alter Ego*, un autor poate emite voci multiple. A.E. este pitoresc, uneori, în contradicție sau ușor ironic față de Gheorghe Grigurcu, răsucind ideile acestuia: „jovial până la sarcasm, neconvențional până la cinism” (p. 303). Într-un loc, se arată: „O

sinceritate a Formei, ca să zicem așa, o ofertă a unei Forme în care ființa se poate recunoaște, iată ce e necesar unei creații” (p. 108). Mai multe texte vorbesc despre bătrânețe (pe care scriitorul o resimte ca pe o mistificare), despre premoniții, despre relația cu Dumnezeu.

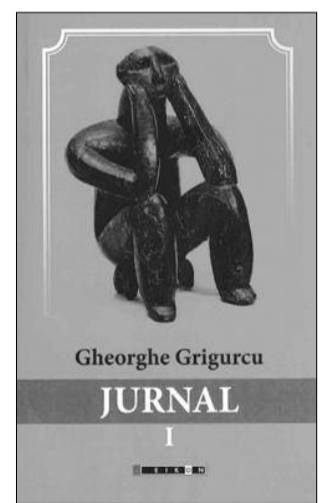
Aflat la o vârstă a înțelegerii, el definește noțiuni existențiale: iubirea, teatrul, călătoria, plictiseala, copilăria, poezia, lingușirea, libertatea, rafinamentul, singurătatea, ura, autoritatea... Pe lângă dantelăria de idei, pe lângă finețea teoretizărilor, diaristul este foarte atent la evenimentele contingente, la concitadini, la viața breslei (într-un loc, vorbește despre țigani nomazi căutători de fier vechi, dar, ca în epopeea lui Ioan Budai-Deleanu, și despre țigănia multor români). Un reper moral constant îl reprezintă figura umanist-religioasă a lui Tolstoi. Nu lipsește din *Jurnal* un umor reținut, de finețe. Toată experiența existențială, programul diurn, deambulările, oamenii întâlniți, lecturile, recunoașterea propriilor convingeri în scrierile altor autori sunt preschimbate alchimic în glosări, reflecții, filtrări, asumări, axiologii, atitudini: o trecere a empirismului în limbaj teoretic. Nu există prejudecăți cu privire la sursele sublimite: viața socială, viața politică, moralitatea persoanelor publice, mass-media, viața mondenă: „Până și din cea mai nepretențioasă materie se pot obține figurile înțelepciunii, aidoma cărămizilor care se fac din lut” (p. 266). Se deduc din carte dezgustul față de sistematicitate, refuzul formelor fără fond. Autorul este un moralist cu argumente estetice. El se bazează pe principiile unei conduite creștine. Este un introspect, proiectându-și însă atenția și asupra lumii din jur. Virtuțile sale: smerenia, simplitatea, blândețea.

Există și multe însemnări elegant caligrafiate sau chiar poetice, precum acest haiku extins: „O dimineață solar debordantă, de început de vară. Eu, mahmur, ascult cum o pasăre aflată pe un copac din fața ferestrei mă cheamă insistent în universul său de bună seamă lipsit de vin” (p. 351).

Pe tot parcursul acestui *Jurnal sui-generis*, autorul face exercițiul stăruitor, repetat, al descoperirii de sine, printr-o cheneză, adică prin îndepărtarea tuturor obstacolelor, până la relevarea actului generativ, până la obținerea unui autoportret spiritual: „A căuta ce? Desigur, sinele tău, indigerabil chiar pentru acest sine” (p. 381). Totodată, și nouă, cititorilor, ni se oferă ocazia de a observa, a iscodi, cu o curiozitate deferentă, *fenomenul* Grigurcu. *Jurnalul* întregește și face comprehensibile numeroase părți ale operei și personalității scriitorului. Dacă opera literară este, formal, exterioară, detașându-se, încă de la început, de autor, devenind autarhică, lucrările cu caracter intimist, diaristic, subiective, mențin în ele, ca pe o pradă immanentă, ca pe o insectă în transparența unui chihlimbar, natura nemijlocită a autorului, figura indelebilă a acestuia. În *Jurnal*, Gheorghe Grigurcu duce zelul lecturii într-un punct paroxistic, citindu-se pe sine, dându-ne astfel o imagine de mare franchețe a sa.

Textele lui Gheorghe Grigurcu sunt prodigioase, provocând asocieri de idei, reflecții, instigând. Ecartamentul modalităților artistice, spune autorul, este din ce în ce mai extins, în sens major (care este mai pretențios), dar și în sens minor.

—> ordin spiritual, moral și formativ ale cunoașterii de sine. În căutarea frenetică, încrâncenată a adevăratei sale identități, poetul își pune fundamentale, majore întrebări, ca în admirabila, sub toate aspectele antologica „*Poetului necunoscut*”, magistral tradusă din limba sârbă de poetul Ioan Baba: „Cine sunt atuncea eu, care cântă cu vocea tare/ peste hăurile întunecoase,/ între malurile râurilor de ani obosite./ Cine sunt eu, cu cântecul pe care toți îl ascultă/ și-l cântă într-un cor/ ca pe ultimul imn al luminii?”

Există la eul liric o sete mistuitoare, neistovită, de adevăr, generată o evidentă viziune/ concepție filosofică realistă, riguros rațională, carteziană, asupra lumii și vieții și, de aceea, poetul nu pierde niciun prilej de a-și

formula cu franchețe, în termeni fermi, atitudinea lirică de totală respingere și dezavuare a tendinței unor caractere slabe de a se refugia în „dulci iluzii”, modalitate ieftină, dăunătoare, de evaziune din lupta vieții și din fața vicisitudinilor ei: „Astăzi am obligația să mă înclin în fața mea/ și să-ți spun răspicat:/ să nu trăim mai departe în iluziile tale,/ eu niciodată n-am fost în ele” („Coboară-ți mâinile de la ochi” – frumos, sugestiv titlu, în aparenta lui simplitate n.n.).

Contrapunctic și parcă pentru a-și motiva liric nedesimulata repulsie pentru iluzii, scrie „ficțiunea epică”, purtând titlul explicit „Spargerea iluziei”, care relevă convingător, veritabilă, pustiitoarea dramă existențială pe care o trăiește cel căruia i se năruie iluziile: „A iubit toate orașele/ acolo nu ca să fure, ci ca

să trăiască a fost/ și pentru a privi viața în ochii amândoi./ Despre ce i s-a întâmplat/ aici unde i s-au înălțat iluziile ei/ n-a vorbit nimănui niciodată./ Mi-a spus că odată o să află tot/ în două cuvinte care sunt scrise/ sub o bancă de lemn dintr-un parc”.

De altfel, subliniem o dată în plus, poetul Nedeljko Terzić atinge cotele valorice maxime ale evoluției sale lirice atunci când abordează cu mijloacele proprii poeziei moderne și postmoderniste teme și idei de sorgintea elevată a filosofiei existențialiste, pe care le încorporează cu rafinament stilistic aparte, în memorabile parabole și alegorii de o profunzime reflexivă și o forță de sugestie care îl impun în rândul poezilor de primă mărime ai Serbiei contemporane.

Poezia lui Raul Bribete:

”șoim tânăr”, dansând pe ”muzică neagră”

Un poet profund, al nenumitului, al nimicului, al eșecului perpetuu este Raul Bribete. **să nivelezi un munte cu tăvălugul**, Editura Brumar, Timișoara, 2014 este al cincilea volum al lui Raul Bribete, care se mândrește cu realizări absolut impresionante, deși este incredibil de tânăr. Despre el s-au pronunțat critici de mare calibru, inclusiv legendarul Gheorghe Grigurcu. Volumul este foarte dens, degajând o mare forță interioară. Poetul este captiv al unei lumi care-l devorează: *”Sper. Sperața mea se mărește/ca o pată de bronz argintiu/pe o față albă de masă/sunt liber. Liber să mă agăț de angrenajul/foarte complicat al nimicului, așa cum/se agață binecunoscuta plantă/pe marmura din cimitire îmbrățișându-le./vă îmbrățișez cu voluptatea cu care morarul/se bucură de sacii săi de făină./până și iarba devine tot mai albă/și prinde țipăt ucis de cocor care se îndepărtează./am rămas în urmă... și mă bucur să respir/aerul de sub aripile păsărilor, dar ele nu cad...”* (Iedera franțuzească) Erotica lui Bribete este transpusă într-o coregrafie tulburătoare: *”Din timp în timp, lumea devine insuficientă/ochilor noștri iscoditori; ca doi lachei suedezi/în șorturi de piele cu ținte metalice,/mâinile tale se împreunează/în abisul oglinzii de pământ negru/prin care cârțița aleargă, dezicându-se/de propriile galerii labirintice, astupându-le...”* (Izul personal al vechimii) Eul poetului vede prin lucruri și caută să pătrundă dincolo de acestea: *”drumul e greu pentru că, vrei nu vrei, e troienit/cu îndoieli nimicitoare, prietene./incepe un alt labirint, aidoma cârțiței, săpând mereu,/mereu, la baza propriilor rădăcini, cu fierul de plug/al ghearelor în adâncimea înțelesurilor învolburate...”* (Izul personal al vechimii) Explorarea interiorului este o obsesie permanentă. Versurile antologice abundă: *”parcă m-aș încălzi lângă dangătele inserate/ale unei inimi de iepure sălbatic/scriu pentru a deveni eu însumi/geometru al unui cerc care își mărește circumferința/în mine însumi, aidoma cercurilor vârstei”* (Faldurile marmurei). oricând la îndemână lui Raul Bribete: *”Întregul meu trup e o sanie de aur/pe o parte de sunet plin/în pântecul unui sunet gol ”* (Sania) Poet excepțional, Bribete se exprimă în texte de o amplă respirație, cu o alchimie uimitoare: *”prietenu are ochelari electrici trași pe nas/ochelari mai mari decât cei de aviator/ei sunt la fel de mari ca două motoare de motocicletă/amicul meu își citește câteva poeme de-ale lui/în liniștea perfectă din bucătărie”*.(Liniștea în care fumegăm). În deșertul sisific al realului, strigătul vieții se aude vag, într-un permanent

calvar interior, prin afirmarea neputinței viului: *”răsare soarele. Acum e un punct/în care mintea mi se confundă cu firul de iarbă,/și cu animalul abia fâtat, aburind în văzduhurile/întunecate//eu nici nu scriu. Forța din mine/se arată în chip de șoim tânăr, înghețat pe-o ramură/într-o pădure./Sunt atât de singur. Prietenii mi-au uitat numele./.../sunt atât de mort și îmi amintesc/acum mă simt împăcat. Sunt atât de mort”* (Fericit să pot muri dându-mă). O melancolie bacoviană, grea, apăsătoare, irizează de peste tot, ca o apă freatică decantată prin viziuni proprii, având afinități cu Nichita și cu Stratan: *”Privesc prin fereastra mea, din pat,/zăpada grea, lăsată pe crengi, pe hornuri,/bănuind-o pe automobile și copii. Eu sunt/o pasăre de pradă cu o inimă de miel în piept”* (Abisul lui Pascal) Grația durerii este o insesizabilă posibilitate a suferinței de a se metamorfoza în estetic: *”Măsur cu pasul drumul până la marea despărțire/urmele pe care le las în zăpadă sunt de venin verde/globulele mele roșii între timp/s-au transformat în viespi/în loc de cap port un cuib uriaș”* (Porcelain). Din continua crucificare a poetului izbucnesc versuri de o frumusețe unică: *”Alerg de la un Ierihon la celălalt al secunde/mi se desface miezul cărnos ca o rodie a sufletului/și ochii mei devin mai păgâni/și mai goi sub zăpezile de neon/scriu pe zăpadă cu un creion care s-a tocit”* (Tribulații I) Și încă: *”sunt părăsit și/părăsit mă întorc la voi/într-o mână cu o funie tăiată/la cealaltă, ținând strâns,/un dangăt de bronz/care a bătut a mort”* (Tribulații II) Destule versuri ne ridică de pe scaun: *”prieteni, tălpile mele nu au uitat definitiv umblarea pe ape.”* Pastelul este convertit într-o erotică delicată, caligrafiată miniatural și estompată în peisaj, ca o înstrăinare abia perceptibilă: *”prin rădăcinile nucleului uriaș din spatele cimitirului/primăvară, te invoc, ai miros de femeie tânără, și de cogniac scump, de mugure nedeșfăcut, simt până și mirosul țipătului de uliu peste întinderile orașului.”* (Aprilie, sau despre șambelanul nimicului) Timpul și moartea sunt prezențe incomode și posesive: *”în timp ce îmbătrânesc cu fiecare/buletin de știri, cu fiecare lingură de pământ/pe care o înflore, cu fiecare încremenire defazată/în sensul mereu inversat al melodiei mele interioare.”* (Aprilie, sau despre șambelanul nimicului). Frământare, dezabuzare, disperare sunt stările afective ale eului poetic aflat într-o permanentă căutare: *”Atingere oarbă. Dar zeiesc/dar și blestem deopotrivă/atingere a sării de aur pe trupul/marelui turbion de cuvinte //...inima mea arsă cântă ca o orhidee otrăvită...//Pipăi lumina cu*

gândul./burează lumina aurie./căldura ei pe pământ;/în sufletele copiilor,/mirosul fotografiilor de familie/au primit izul vechimii./e ceva princiar în felul în care murim/risipindu-ne, redefinindu-ne.” (Darul). Poeme ample adâncesc sentimentul de agonie eternă ca și, cum spuneam, la Bacovia, cu care Raul Bribete are reale afinități afective: *”Sunt eu până la capăt, deși nu știu dacă sunt până la capăt”*. Nicio rază de soare nu strălucește pe cerul acestei poezii a umbrei, a previziunilor sumbre, fatale.Rareori tensiunea poetică se disimulează uneori în imagini aparent mai relaxate : *”Muzica neagră/curge într-un pahar cu picior/buchetul ei nemiintâlnit/te face să te gândești la romanțe”* (Încremenire) Sau: *”Durerea intensă rămâne motivul esențial al poemelor: ”prin tușuri închise la culoare, printre solitarii arbori de tisă. Ghemul de lână e de fapt/inima ta rănită, pisica se joacă ritualic/aruncând-o, din nou însfăcând-o, din lumina soarelui”* (Somnul de după-amiază) Raul Bribete ridică miza și supune stihiiile prin forța magică a cuvintelor: *”Arunc piatra și se retrag apele./o iau din loc și apele se adună/în jurul gleznelor./simțământul straniu că stihiiile/nu mai au putere asupra mea.”* (Merg pe mare ca Ion în pustie) Tentativa de a se rupe de normalitate este emoționantă: *”Sunt grădina/neculească de nimeni,/deși a jinduț-o îndelung.”* Poetul își caută cu înfrigurare identitatea existențială: *”mă simt surpat în mine/aidoma scărilor/unei case părăsite de timp. (semiramida) Până la urmă, poezia devine un mod de viață: ”Eu scriu cuvinte aburind/Ca pâinea și nu găsesc/Sfârșitul în nimic ”* (Tihnă) -, și sunt găsite toponimii ale supraviețuirii: iarna, Oravița. (*”E iarnă și-n iarnă se scriu, Cu de la sine putere,/superbe, magmatice, fantastice poeme În proză./E iarnă și-mi amintesc cum Citeam cândva la lumina ragazului,/poemele scrise de ion al lui ion al lui ion.”* Plimbarea de un secol).

În creația lui Raul Bribete, anxietatea nu poate fi exorcizată. Această renaște cu și mai multă vigoare din fiecare pagină citită/scrișă: *”Ca și când ai fi blestemat/Să citești dintr-o carte/Ale cărei pagini sporesc/La nesfârșit, pe măsură ce întorci/Filă după filă/...Întorci filă după filă,/Citești cuvânt după cuvânt,/Ultima literă citită, devine, întotdeauna,/Cea dintâi...”* (Blestemul)

La Raul Bribete, iluziile sunt la cota zero: *”pășesc deasupra unui/câmp înzăpezit/fără să las urme. (Azi).*

Poezia lui Raul Bribete m-a bulversat, m-a coborât într-un infern al lipsei de speranță. Despre el se va vorbi ca despre un mare poet.

O melancolie bacoviană, grea, apăsătoare, irizează de peste tot, ca o apă freatică decantată prin viziuni proprii, având afinități cu Nichita și cu Stratan...

HĂNĂNĂU-BĂNĂNĂU

(urmăre din p. 20)

pe coadă. Armăsarul se rânjește la iepe. Ursul la miere. Vulpea la cotet. Lupul își schimbă părul, dar năravul ba....

În trotuare, în dale, în pavele și pubele. În regenerarea ”orașului”, mai absurdă decât toate.

Absurdul în spitale, în școli, în orfeline, în azile, în pușcării, în problema câinilor comunitari și a câinilor de la stână, a boschetarilor, a șomerilor, a pensionarilor, a decedaților.

Hoinăresc și eu, așa, de capul meu, pe străzi amintite sau necunoscute. Claxoane, sirene, girofare, motociclete, automobile elegante, ”Dă-te la o parte, nebulule!”, mă aruncă pe trotuar, coloană oficială, ”Trece generalul”. Cu ambiție de mareșal, în viteză. Vine de la curve. Ar da în gropi. Dar în locul lui, îi pune pe alții să cadă. Motociclistul deschizător de drumuri își frânge gâtul și-și dă duhul. Dar generalului nu-i pasă.

La moara de la Cotroceni se macină altă țărâță. În site măslulite de meșteri șarlatani, gata oricând să-l înșele pe patron. În țara lucrului

bine-făcut, premierul își pune mâna în fund și fuge în lumea mare cu coada între picioare. Dar măcar a lăsat în urmă garanția celei mai mari moschei din această parte a Europei drept răsplată pentru genunchiul cioplit în Turcia. Glu-glu. Curcanul cu moțul înfoiat, broscioiul se umflă în gușă, cocoșul cântă pe gard, liderii partidelor se calcă pe picioare să ajungă la putere...

Elena din Troia la București. Țapul ispășitor e amantul ei. La popa la poartă, o pisică moartă. Doamne miluiește, popa prinde pește. Cinci opinci într-un picior și călcăiul tot e gol. Țăță-vară, mai ieșiți copii pe-afară? Capra călare pe urs, care era mai sus? Afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul. Ieși deochi dintre ochi. Din umărul obrazului, din zgârciul nasului, și te du unde câini nu latră, cocoși nu cântă, fată mare cosiță nu-mpletește, popă nu slujește și Sfântul Sisoie întarcă copii, dracul își cântărește coada, omul negru n-a venit, ”podul de piatră s-a surpat / vine apa și l-a luat”, cioara ouă-n par, mâța citește-n calendar, peștele rade-n tigia, leul face baie în copaie, în curte bate vântul, afară și mai tare, la curbă șinele trosnesc.

(va urma)